

➤ **Pielęgniarstwo zachowawcze**

Wydział	Wydział Opieki Zdrowotnej				
Kierunek studiów	Pielęgniarstwo				
Poziom kształcenia	Studia drugiego stopnia				
Forma studiów	Studia stacjonarne/studia niestacjonarne				
Profil kształcenia	Praktyczny				
Jednostka organizacyjna prowadząca przedmiot	Katedra Pielęgniarstwa				
Moduł / Przedmiot	Pielęgniarstwo specjalistyczne				
Przedmiot wyodrębniony w module	Pielęgniarstwo zachowawcze				
Język kształcenia	polski				
Status modułu / przedmiotu	Obowiązkowy				
Cykl realizacji przedmiotu	Semestr studiów: I				
Kod przedmiotu					
Nauczyciel akademicki odpowiedzialny za przedmiot	Mgr Anna Janus Mgr Elżbieta Wasylewicz Mgr Grażyna Swoboda Mgr Barbara Rother				
Wymiar zajęć					
Zajęcia zorganizowane określone planem studiów, w tym:	Ogółem	Forma zajęć			
		Wykłady	Seminaria	Ćwiczenia	Zajęcia praktyczne
	48	-	24	24	-
Opieka pielęgniarska w chorobach przewlekłych nerek	12	-	6	6	-
Opieka pielęgniarska w chorobach przewlekłych układu oddechowego	12	-	6	6	-
Opieka pielęgniarska nad chorym z cukrzycą	12	-	6	6	-
Opieka pielęgniarska nad pacjentem z chorobami krwi	12	-	6	6	-
Bilans nakładu pracy studenta ogółem					
Zajęcia wymagające bezpośredniego udziału nauczyciela akademickiego i studenta		Seminaria – 24 godzin Ćwiczenia – 24 godzin			
Praca własna studenta		50 godzin			
Łączny nakład pracy studenta		100 godzin			
Punkty ECTS ogółem					
RAZEM	w tym z tytułu:				

	zajęć wymagających bezpośredniego udziału nauczyciela akademickiego i studenta	pracy własnej studenta	nakładu pracy studenta związanego z zajęciami o charakterze praktycznym
4	2,0	2,0	3,2
Wymagania wstępne i /lub wprowadzające treści kształcenia			
<p>Kształcenie w zakresie pielęgniarstwa specjalistycznego określonego jako pielęgniarstwo zachowawcze wymaga posiadania przez studenta wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych nabytych na studiach pierwszego stopnia, a w szczególności określonych efektami kształcenia programu studiów w zakresie:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ pielęgniarstwa internistycznego; ➤ pielęgniarstwa pediatrycznego; <p>oraz</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ patologii; ➤ psychologii. 			
Cele i efekty kształcenia			
Powiązanie modułu/przedmiotu z kierunkowymi efektami kształcenia	kierunkowe efekty kształcenia		
	<p>Po zaliczeniu przedmiotu student:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ w zakresie wiedzy dotyczącej <i>opieki pielęgniarzkiej w chorobach przewlekłych nerek</i>: B.W10. – zna zasady funkcjonowania stacji dializ oraz technik nerkozastępczych; B.W11. – opisuje specjalistyczną opiekę pielęgniarzką nad chorym w przebiegu leczenia nerkozastępczego; ➤ w zakresie wiedzy dotyczącej <i>opieki pielęgniarzkiej w chorobach przewlekłych układu oddechowego</i>: B.W12. – zna zasady domowego leczenia respiratorem; B.W13. – charakteryzuje specjalistyczną opiekę nad chorym w przewlekłych schorzeniach układu oddechowego; ➤ w zakresie wiedzy dotyczącej <i>opieki pielęgniarzkiej nad chorym z cukrzycą</i>: B.W14. – zna sytuację epidemiologiczną cukrzycy w Polsce i na świecie; B.W15. – charakteryzuje profesjonalną opiekę pielęgniarzką nad chorym z cukrzycą i zespołem metabolicznym; B.W32. – potrafi przedstawić i opisać zasady postępowania rehabilitacyjnego i wyjaśniać skuteczność rehabilitacji u chorych na cukrzycę; ➤ w zakresie wiedzy dotyczącej <i>opieki pielęgniarzkiej nad pacjentem z chorobami krwi</i>: B.W18. – charakteryzuje profesjonalną opiekę pielęgniarzką nad chorym z chorobami krwi; B.W20. – zna procedury przeszczepu szpiku kostnego; ➤ w zakresie umiejętności dotyczących <i>opieki pielęgniarzkiej w chorobach przewlekłych nerek</i>: B.U2. – przygotowuje chorego do badań specjalistycznych, rozpoznaje powikłania i zapewnia opiekę po ich wykonaniu; B.U8. – wykorzystuje wysokospecjalistyczne techniki nerkozastępcze; ➤ w zakresie umiejętności dotyczących <i>opieki pielęgniarzkiej w chorobach przewlekłych układu oddechowego</i>: 		

	<p>B.U2. – przygotowuje chorego do badań specjalistycznych, rozpoznaje powikłania i zapewnia opiekę po ich wykonaniu; B.U9. – realizuje proces pielęgnowania pacjenta z przewlekłymi chorobami układu oddechowego;</p> <p>➤ w zakresie umiejętności dotyczących <i>opieki pielęgniarskiej nad chorym z cukrzycą</i>:</p> <p>B.U10. – uczy pacjentów z cukrzycą i ich rodziny preferowanego stylu życia oraz dobiera indywidualne metody edukacji; B.U30. – potrafi zorganizować, przygotować i zademonstrować metody postępowania usprawniającego wykorzystywane w rehabilitacji chorych na cukrzycę.</p> <p>➤ w zakresie umiejętności dotyczących <i>opieki pielęgniarskiej nad pacjentem z chorobami krwi</i>:</p> <p>B.U2. – przygotowuje chorego do badań specjalistycznych, rozpoznaje powikłania i zapewnia opiekę po ich wykonaniu; B.U17. – prowadzi edukację zdrowotną pacjenta z chorobami krwi i jego rodziny; B.U18. – współuczestniczy w procedurze przeszczepu szpiku kostnego;</p> <p>oraz</p> <p>➤ w zakresie kompetencji społecznych:</p> <p>B.K1. – ponosi odpowiedzialność za udział w podejmowaniu decyzji zawodowych; B.K2. – krytycznie ocenia własne i cudze działania, przy zachowaniu szacunku dla różnic światopoglądowych i kulturowych; B.K3. – rozwiązuje dylematy etyczne w organizacji pracy własnej i zespołu; B.K5. – ponosi odpowiedzialność za bezpieczeństwo własne i osób znajdujących się pod jego opieką; B.K6. – przestrzega zasad etyki zawodowej w relacji z pacjentem i zespołem terapeutycznym oraz w pracy badawczej; B.K7. – dba o wizerunek własnego zawodu.</p>	
Cele kształcenia w ramach modułu / przedmiotu	<p>Celem przedmiotu jest:</p> <p>➤ pogłębienie i poszerzenie wiedzy i umiejętności z zakresu opieki nad pacjentami z wybranymi przewlekłymi schorzeniami z dziedzin pielęgniarstwa zachowawczego wymagających specjalistycznego leczenia i specjalistycznej opieki pielęgniarskiej oraz wiedzy dotyczącej wpływu tych schorzeń na funkcjonowanie psychofizyczne człowieka;</p> <p>➤ nabycie umiejętności dostosowania opieki pielęgniarskiej do indywidualnych potrzeb chorego przewlekle i przygotowania chorego do samoopieki;</p> <p>➤ nabycie umiejętności doboru rodzaju wsparcia chorego i jego rodziny w zależności do oczekiwań;</p> <p>➤ pogłębienie świadomości dążenia do profesjonalizmu;</p> <p>➤ doskonalenie kształtowania postawy odpowiedzialności zawodowej i etycznej za powierzonego opiece chorego.</p>	
Szczegółowe modułowe / przedmiotowe efekty kształcenia		
	Efekty przedmiotowe	Odniesienie do efektów kierunkowych
	EK – 1 potrafi omówić techniki leczenia nerkozastępczego oraz opiekę pielęgniarską nad chorym leczonym nerkozastępczo;	B.W10, B.W11, B.K7
	EK – 2 potrafi scharakteryzować i realizować specjalistyczną opiekę nad chorym z przewlekłymi schorzeniami układu	B.W12, B.W13, B.U9, B.K1, B.K2, B.K5, B.K7

	oddechowego, także w warunkach leczenia domowego		
	EK – 3 zna epidemiologię cukrzycy, omawia opiekę pielęgniarską i rehabilitację pacjenta z zespołem metabolicznym		B.W14, B.W15, B.W32, B.K7
	EK – 4 charakteryzuje i realizuje opiekę pielęgniarską nad chorym z chorobami krwi oraz procedury przeszczepu szpiku kostnego		B.W18, B.W20, B.U18, B.K1, B.K3, B.K5, B.K7
	EK – 5 potrafi przygotować pacjenta do badań specjalistycznych w omawianych schorzeniach, rozpoznać powikłania oraz zapewnić choremu opiekę po badaniu		B.U2, B.K1, B.K2, B.K5, B.K7
	EK – 6 potrafi zaplanować i prowadzić edukację zdrowotną pacjentów w omawianych schorzeniach		B.U10, B.U17, B.U30, B.K1, B.K2, B.K5, B.K7
Metody i narzędzia dydaktyczne kształcenia			
Wykłady			
Seminaria		<ul style="list-style-type: none">➤ Tematyczne zajęcia warsztatowe połączone z indywidualnym lub grupowym opracowywaniem przy możliwości korzystania z literatury planów opieki pielęgniarskiej dla przypadków zdefiniowanych przez nauczyciela akademickiego prowadzącego zajęcia.➤ Tematyczne zajęcia warsztatowe połączone z prezentacją opracowanych w ramach pracy własnej indywidualnie lub grupowo planów opieki pielęgniarskiej dla określonych przypadków, porównaniem ich z określonymi dla przypadku standardami oraz formułowaniem ich ocen.	
Ćwiczenia		<ul style="list-style-type: none">➤ Zajęcia w Pracowni Umiejętności Pielęgniarskich z wykorzystaniem fantomów i sprzętu medycznego wsparte tematyczną prelekcją, połączone z pokazem umiejętności i ich treningiem. <p><i>Zajęcia prowadzone są w grupach tworzonych z uwzględnieniem ewentualnego doświadczenia zawodowego w dziedzinach pielęgniarstwa zachowawczego określonego programem kształcenia.</i></p>	
Zajęcia praktyczne			
Treści programowe kształcenia			
Wymiar zajęć		Zakres treści programowych	
Forma	Liczba godzin		
Semestr		I	
Wykłady		-	
Seminaria		Opieka pielęgniarska w chorobach przewlekłych nerek S1. Metody leczenia nerkozastępczego: <ul style="list-style-type: none">– dializa otrzewnowa;– hemodializa;– transplantacja nerki. S2. Dializa otrzewnowa	

		<ul style="list-style-type: none"> – kwalifikacja pacjenta do leczenia dializą otrzewnową; – założenie cewnika do dializy otrzewnowej; – schematy prowadzenia dializy otrzewnowej. <p>S3. Hemodializa</p> <ul style="list-style-type: none"> – Kwalifikacja chorych do leczenia hemodializami; – Zapewnienie dostępu naczyniowego do prowadzenia zabiegów hemodializy; – Zasady hemodializy i technik pokrewnych. <p>S4. Transplantacja nerki</p> <ul style="list-style-type: none"> – Wskazania i p/wskazania do transplantacji; – Przygotowanie chorego do zabiegu transplantacji nerki; – Opieka nad chorym po przeszczepie nerki. <p>S5. Zasady żywienia w przewlekłych chorobach nerek.</p> <p>S6. Organizacja pracy pielęgniarstwa w oddziale dializ pozaustrojowych oraz dializ otrzewnowych.</p> <p>S7. Przewlekłe choroby nerek. Leczenie nerkozastępcze u dzieci.</p>
		<p><i>Opieka pielęgniarska w chorobach przewlekłych układu oddechowego</i></p> <p>S1. Choroby obturacyjne płuc:</p> <ul style="list-style-type: none"> – przewlekła obturacyjna choroba płuc (POCHP); – astma; – diagnostyka czynnościowa płuc; – metody leczenia; – przygotowanie chorego do samoopieki w okresach zaostrzeń i remisji. <p>S2. Domowe leczenie tlenem:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Stosowanie tlenoterapii przewlekłej. <p>S3. Pielęgnowanie pacjenta z problemami natleniania organizmu.</p> <p>S4. Postępowanie diagnostyczne u pacjentów z płynem w jamie opłucnej.</p> <p>S5. Zatorowość płucna - udział pielęgniarki w profilaktyce.</p> <p>S6. Gruźlica - etiologia i patogenezę, objawy, diagnostyka, leczenie i pielęgnowanie chorego.</p> <p>S7. Rola pielęgniarki w zaburzeniu oddychania w czasie snu.</p> <p>S8. Rola pielęgniarki w profilaktyce zakażeń szpitalnych układu oddechowego.</p> <p>S9. Udział pielęgniarki w programie walki z nałogiem palenia tytoniu.</p> <p>S10. Opieka nad chorym w przypadku domowego leczenia respiratorem.</p>
		<p><i>Opieka pielęgniarska nad chorym z cukrzycą</i></p> <p>S1. Sytuacja epidemiologiczna cukrzycy w Polsce i na świecie.</p> <p>S2. Opieka pielęgniarska nad chorym z cukrzycą i zespołem metabolicznym.</p> <p>S3. Leczenie i koszty cukrzycy w Polsce.</p> <p>S4. Kompendium wiedzy o cukrzycy:</p> <ul style="list-style-type: none"> – definicja cukrzycy;

		<ul style="list-style-type: none"> - rodzaje cukrzycy i podstawowe objawy; - powikłania cukrzycy (hipo i hiper glikemia); - stopa cukrzycowa jako późne powikłanie; - zasady rozpoznawania zaburzeń gospodarki węglowodanowej. <p>S5. Zdrowe żywienie w cukrzycy:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zasady prawidłowego żywienia w cukrzycy; - co to jest wymiennik węglowodanowy; - elementy pożywienia ważne w diecie. <p>S6. Edukacja zdrowotna a cukrzycą:</p> <ul style="list-style-type: none"> - cele i zadania edukacji; - cechy dobrej samoopieki; - samokontrola chorego w kontekście rodziny. <p>S7. Bezpieczeństwo i skuteczność rehabilitacji u chorych na cukrzycę.</p> <p>S8. Rehabilitacja w zespole stopy cukrzycowej.</p>
		<p>Opieka pielęgniarska nad pacjentem z chorobami krwi</p> <p>S1. Niedokrwistości</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mikrocytarna; - Normocytarna; - Mikrocytarna; - Hemolityczna; - Aplastyczna; <p>S2. Zaburzenia krzepnięcia</p> <ul style="list-style-type: none"> - Skazy krwotoczne wrodzone i nabyte; - Zespół DIC; <p>S3. Choroby nowotworowe układu krwiotwórczego</p> <ul style="list-style-type: none"> - Białaczki ostre; - Białaczki przewlekłe; <p>S4. Choroby nowotworowe układu chłonnego</p> <ul style="list-style-type: none"> - Nieziarnicze chłoniaki złośliwe; - Ziarnica złośliwa; <p>S5. Przeczerpienie komórek krwiotwórczych szpiku</p> <ul style="list-style-type: none"> - Zabieg autoprzeszczepienia szpiku; - Zabieg przeszczepienia szpiku od dawcy spokrewnionego; - Zabieg przeszczepienia szpiku od dawcy niespokrewnionego;
Ćwiczenia		<p>Opieka pielęgniarska w chorobach przewlekłych nerek</p> <p>C1. Standardy opieki pielęgniarskiej w leczeniu nerkozastępczym.</p> <p>C2. Elementy edukacji pacjentów leczony hemodializą, dializą otrzewnową.</p> <p>C3. Problemy psychologiczne i społeczne u chorych z przewlekłą chorobą nerek.</p> <p>C4. Opieka pielęgniarska nad pacjentem hemodializowanym.</p> <p>C5. Opieka pielęgniarska nad chorym w programie dializ otrzewnowych.</p> <p>C6. Opieka nad pacjentem we wczesnym i późnym okresie po zabiegu transplantacji nerki.</p>
		<p>Opieka pielęgniarska w chorobach przewlekłych układu oddechowego</p>

		<p>C1. Wskazania i przeciw wskazania do wykonywania badań czynnościowych układu oddechowego.</p> <p>C2. Przygotowanie pacjenta do badań diagnostycznych w schorzeniach układu oddechowego.</p> <p>C3. Badanie spirometryczne u dzieci i u osób w podeszłym wieku - rola pielęgniarki.</p> <p>C4. Edukacja chorego i jego rodziny w domowym leczeniu tlenem.</p> <p>C5. Rola pielęgniarki w przygotowaniu i asystowaniu w diagnostycznej punkcji opłucnej.</p> <p>C6. Zasady postępowania przy wykonywaniu odczynu tuberkulinowego (OT).</p> <p>C7. Elementy procesu pielęgnowania w chorobach układu oddechowego.</p> <p>C8. Problemy pielęgnacyjne w schorzeniach układu oddechowego i ich realizacja.</p> <p>C9. Rola pielęgniarki w rehabilitacji oddechowej.</p> <p>C10. Udział pielęgniarki w farmakoterapii schorzeń układu oddechowego.</p>
		<p><i>Opieka pielęgniarska nad chorym z cukrzycą</i></p> <p>C1. Obsługa glukometru i peny:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zasady prawidłowego pomiaru glikemii (praca w parach w rolach pacjenta i edukatora); - obsługa peny (wymiana wkładów insuliny, poprawne dokonanie wstrzyknięcia); - miejsca podawania insuliny. <p>C2. Indywidualny dobór diety:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wywiad w odniesieniu do chorób współistniejących; - sytuacja materialna pacjenta i jego upodobania kulinarne; - zakres samo przygotowania posiłków przez chorego. <p>C3. Pielęgnacja stóp i ich samokontrola:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ćwiczenia usprawniające prawidłowe funkcjonowanie stóp i nóg. <p>C4. Podróżowanie pacjenta z cukrzycą.</p> <p>C5. Nauka samoopieki i samokontroli pacjenta:</p> <ul style="list-style-type: none"> - dobór metod, technik i narzędzi samoopieki i samokontroli do stanu bio-psycho-społecznego pacjenta; - metody i formy współpracy zespołu terapeutycznego z rodziną, znajomymi pacjenta.
		<p><i>Opieka pielęgniarska nad pacjentem z chorobami krwi</i></p> <p>C1. Problemy w pielęgnacji chorych w niedokrwistościach.</p> <p>C2. Stosowanie krwi i preparatów krwio pochodnych - zasady przetaczania.</p> <p>C3. Zasady przygotowywania i podawania leków cytostatycznych - rola pielęgniarki w leczeniu chemioterapeutycznym.</p> <p>C4. Rola pielęgniarki podczas wykonywania zabiegów diagnostycznych w oddziale hematologii (biopsja szpiku, trepanobiopsja, punkcja lędźwiowa z dokanałowym podaniem leków).</p>

		<p>C5. Problemy pielęgnacyjne chorych z rozpoznaną chorobą nowotworową układu krwiotwórczego i chłonnego.</p> <p>C6. Opieka pielęgniarstwa nad pacjentem po przeszczepieniu komórek krwiotwórczych w oddziale transplantacyjnym.</p>
Zajęcia praktyczne		-
Samokształcenie		-
Sekwencja zajęć		<p>Opieka pielęgniarstwa w chorobach przewlekłych nerek S1 – S7 C1 – C6</p> <p>Opieka pielęgniarstwa w chorobach przewlekłych układu oddechowego S1 – S10 C1 – C10</p> <p>Opieka pielęgniarstwa nad chorym z cukrzycą S1 – S8 C1 – C5</p> <p>Opieka pielęgniarstwa nad pacjentem z chorobami krwi S1 – S5 C1 – C6</p> <p>(Informacja na potrzeby harmonogramu zajęć)</p>
Ocenianie i zaliczanie		
Metody weryfikacji efektów kształcenia i kryteria oceny		<p><u>Ocena formująca (OF):</u></p> <p>Seminaria – student może otrzymać oceny np. za:</p> <ul style="list-style-type: none"> prace, prezentacje, projekty przygotowane w ramach zajęć seminaryjnych oraz pracy własnej umiejętność formułowania samooceny pracy własnej lub innych uczestników zajęć wypowiedzi w dyskusjach kierowanych, potwierdzające przyswojenie i rozumienie tematyki zajęć wsparte własną pracą z literaturą. <p>Ćwiczenia – student może otrzymać oceny np. za:</p> <ul style="list-style-type: none"> umiejętność wykonania określonych procedur prezentowanych w ramach treningu na zajęciach w Pracowni Umiejętności Pielęgniarskich wypowiedzi w dyskusjach kierowanych, potwierdzające przyswojenie i rozumienie tematyki zajęć wsparte własną pracą z literaturą. <p>Nauczyciele akademicki prowadzący poszczególne formy zajęć zobowiązani są do wystawienia studentowi co najmniej jednej oceny formującej.</p> <p><u>Ocena podsumowująca (OP):</u></p> <p>Ocena podsumowująca jest oceną końcową potwierdzającą osiągnięcie przez studenta efektów kształcenia.</p> <p>Ocena podsumowująca jest średnią ważoną ze średniej ważonej ocen formujących oraz średniej ważonej ocen uzyskanych na zaliczeniu końcowym – egzaminie przeprowadzonym w formie ustnej.</p>
Sposoby i kryteria weryfikacji i oceny uzyskania przez studentów założonych efektów kształcenia		<p>EK – 1 – egzamin w formie ustnej</p> <p>EK – 2 – egzamin w formie ustnej</p> <p>EK – 3 – egzamin w formie ustnej</p> <p>EK – 4 – egzamin w formie ustnej</p> <p>EK – 5 – ocena formująca uzyskana z ćwiczeń</p>

	EK – 6 – ocena formująca uzyskana z ćwiczeń
Zasady dopuszczenia do zaliczenia przedmiotu	<p>Student może zostać dopuszczony do zaliczenia końcowego przedmiotu w formie egzaminu jeżeli uzyskał:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ średnią ważoną ocenę ocen formujących, co najmniej jako ocenę dostateczną (3) ➤ średnią ważoną ocen formujących za zaliczenie efektu kształcenia dla którego zaliczeniem końcowym jest ocena formująca co najmniej jako ocenę dostateczną (3)
Forma i warunki zaliczenia przedmiotu	<p>Forma: Egzamin</p> <p>Zaliczenie przedmiotu przeprowadzone zostanie w formie: ustnej - standaryzowanego zintegrowanego egzaminu indywidualnego opartego o 4 pytania pozwalające na sprawdzenie wiedzy, poziomu zrozumienia, umiejętności analizy, syntezy i rozwiązania problemu z zakresu zagadnień klinicznych i standardów opieki pielęgniarskiej w schorzeniach będących przedmiotem programu kształcenia.</p> <p>Przykłady pytań udostępnia nauczyciel akademicki odpowiedzialny za wyodrębniony w programie kształcenia przedmiotu obszar na pierwszych zajęciach.</p> <p>Student ma prawo do przygotowania się do odpowiedzi i korzystania z własnych materiałów.</p> <p>Egzamin przeprowadzany jest przez komisję w składzie reprezentującym wszystkie obszary programu kształcenia przedmiotu.</p> <p>Oceny poszczególnych pytań w skali określonej regulaminem studiów dokonuje nauczyciel akademicki – egzaminator określonego obszaru programu kształcenia przedmiotu.</p> <p>Ocena końcowa zaliczenia przedmiotu formułowana jest jako średnia ocena ocen cząstkowych.</p> <p>Komisja może biorąc pod uwagę wyróżniającą się ocenę dopuszczenia do zaliczenia przedmiotu podnieść ocenę końcową o 1 stopień.</p>
Wykaz literatury obowiązującej do zaliczenia przedmiotu	
Literatura podstawowa	<ol style="list-style-type: none"> 1. Czupryna A., Wilczek-Rużyczka E. (red.): Wybrane zagadnienia pielęgniarstwa specjalistycznego. Wyd. Wolters Kluwe Business, Warszawa 2010. 2. Jurkowska G., Łagoda K. (red.): Pielęgniarstwo internistyczne. PZWL, Warszawa 2011. 3. Talarska D., Zozulińska-Żiółkiewicz D. (red.): Pielęgniarstwo internistyczne. PZWL, Warszawa 2011. 4. Kózka M. (red.): Pielęgniarstwo. Tom. 1, 2. Wyd. Elsevier Urban & Partner, Wrocław 2011 5. Wieczorek - Chełmińska Z.: Żywnienie w chorobach nerek. PZWL, Warszawa 2010 6. Zieliński J., Górecka D., Śliwiński P.: Przewlekła obturacyjna choroba płuc. PZWL, Warszawa 1999. 7. Tatoń J., Czech A., Daszek D.: Żywnienie w cukrzycy. PZWL, Warszawa 2010. 8. Grzeszczak W.(red): Farmakoterapia w cukrzycy. Wyd. VIA MEDICA, Gdańsk 2007. 9. Janeczko-Sosnowska E.: Cukrzyca typu 1. Diabetologia. Wyd. Czelej. Lublin 2008. 10. Tatoń J., Czech A.: Podręcznik samokontroli cukrzycy. PZWL, Warszawa 2008 11. Koper A. (red.): Pielęgniarstwo onkologiczne. PZWL. Warszawa 2011.

Literatura uzupełniająca	<ol style="list-style-type: none"> 1. Fleischer M., Bober-Gheek B.: Podstawy pielęgniarstwa epidemiologicznego. Wyd. Med. Urban & Partner, Wrocław 2006 2. Rutkowski B., Czekalski S. (red.): Standardy postępowania w rozpoznawaniu i leczeniu chorób nerek. Wydawnictwo Medyczne MAKmed, Gdańsk 2001 3. Rutkowski B. (red.): Nefrologia i leczenie nerkozastępcze. Praktyczny przewodnik. Wyd. VIA MEDICA, Gdańsk 2013 4. Dębska-Ślizień A., Śledziński Z., Rutkowski B.: Jak żyć z przeszczepioną nerką. Wyd. Czelej, Wydanie II, Lublin 2010 5. Rutkowski B.: Leczenie nerkozastępcze w praktyce pielęgniarskiej. Wyd. Via Medica, Gdańsk 2008 6. Rutkowski B., Czekalski S.: Standardy postępowania w rozpoznawaniu i leczeniu chorób nerek. Wyd. MAK-MED, Gdańsk 2001 7. Kózka M. (red.): Pielęgniarstwo. Opieka nad pacjentami z chorobami dróg moczowych i nerek. Tom I/II. Elsevier Urban & Partner, Wrocław 2011 8. Małgorzewicz S., Kicińska A., Kaczkan M.: Przewodnik dietetyczny dla pacjentów dializowanych. Wyd. Czelej, Lublin 2008 9. Sieniawska M., Wyszyńska T.: Nefrologia dziecięca. Tom. III. Ośrodek Informacji Naukowej "Polfa" Sp. z o.o., Warszawa 2003 10. Lange J., Liberek T., Stompór T. (red.): Standardy postępowania pielęgniarskiego w dializie otrzewnowej. Agencja Reklamowa INVENTA, Warszawa 2008 11. Białobrzęska B., Kliś A.: Jak dbać o dostęp naczyniowy do hemodializy. Wyd. Via Medica, Gdańsk 2009 12. Grenda R.: Wybrane zagadnienia z nefrologii dziecięcej. PZWL, Warszawa 2003 13. Karnafel W.: Cukrzyca typu 2. Przewodnik Lekarza Praktyka. Wyd. Czelej, Lublin 2007. 14. Karnafel W.: Stopa cukrzycowa. Przewodnik Lekarza Praktyka. Wyd. Czelej, Lublin 2008. 15. Sieradzki J. (red.): Cukrzyca. Tom I, II. Wyd. Via Medica, Gdańsk 2007. 16. Hanas R.: Cukrzyca typu 1 u dzieci, młodzieży i dorosłych. Wyd. Dia – Pol Spółka z o.o., Bydgoszcz 2003. 17. Cukrzyca u kobiet w ciąży – wytyczne postępowania. Diabetologia Praktyczna. Polskie Towarzystwo Diabetologiczne. 2008, T.9. Suplement A. 18. Sieradzki J., Koblik T. (red.): Zespół stopy cukrzycowej. Wyd. VIA MEDICA, Gdańsk 2008. 19. Strojek K.: Cukrzyca. Praktyka Lekarza Rodzinnego. PZWL, Warszawa 2008. 20. Malinowska - Polubiec A., Czajkowski K.: Zaburzenia gospodarki węglowodanowej po cukrzycy ciężarnych. Wyd. Czelej, Lublin 2008 21. Helbig G., Kata D., Kopera M., Krawczyk-Kuliś M., Kyrzcz-Krzemień S., Markiewicz M., Najda J., Stella-Hołowiecka B., Zielińska M., Zielińska P.: Podstawy hematologii. Podręcznik dla studentów, Katowice : Śląski Uniwersytet Medyczny w Katowicach, 2010 22. Czaja E.: <i>Nietrzymanie moczu</i>. W : Kózka M., Płaszewska-Żywko L. (red.): Diagnozy i interwencje pielęgniarskie. PZWL, Warszawa 2008 23. Droszcza W.: (red. wyd. pol.) III Choroby płuc. Diagnostyka i terapia. Khan M. G., Lynch J.P. Wyd. Medyczne, Wrocław 2000.
	Prawa autorskie

